

Imrich HORŇANSKÝ

KARTOGRAFIA NA SLOVENSKU VO SVETLE NOVÉHO ZÁKONA O GEODÉZII A KARTOGRAFII

Horňanský, Imrich: Cartography in Slovakia and the New Surveying and Mapping Law. Kartografické listy, 1996, 4, 8 refs.

Abstract: New surveying and mapping law in Slovakia, conditions of executing of surveying and mapping activities by special education, rights and obligations of persons and state administration offices concerning surveying and mapping activities, obligatory surveying and cartography systems and localization standards of state documentation, standardization of geographical names, information system of geodesy, cartography and cadastre are mentioned.

Keywords: New surveying and mapping law, activity on the field of geodesy and cartography, geodetic and cartographic works, information system of geodesy, cartography and cadastre.

1 Úvod

Významným krokom spoločensko-ekonomických zmien, ktoré nastali v našej spoločnosti po roku 1989 v rámci prechodu na trhové hospodárstvo, bolo principiálne rozdelenie činností geodézie, kartografie a katastra podľa ich charakteru a spoločenského významu a to na kategóriu činností vykonávaných pre štátnu správu a na kategóriu činností vykonávaných pre komerčnú sféru. Do prvej kategórie činností reprezentovanej rozpočtovými organizáciami a príspevkovou organizáciou boli zaradené činnosti vykonávané pre potreby štátu a činnosti v záujme štátu vrátane časti výskumu bezprostredne s týmito činnosťami spojeného, t.j. činnosti pre štátne geodetické, kartografické a katastrálne dielo. Z oblasti kartografie do tejto oblasti bola zaradená najmä tvorba a aktualizácia štátnych mapových diel a dokumentácia výsledkov činností vykonávaných v štátnom záujme vrátane poskytovania údajov z tejto dokumentácie. Do druhej kategórie boli zaradené činnosti komerčného - podnikateľského charakteru, medzi ktoré z oblasti kartografie patrili najmä tvorba tematických kartografických diel [1]. Následne na toto oddelenie dvoch kategórií činností sa ukázala naliehavá potreba legislatívnej regulácie časti podnikateľskej činnosti v oblasti geodézie, kartografie a katastra, ktorá súvisí o.i. s tvorbou a aktualizáciou štátnych mapových diel. Toto poznanie viedlo do prijatia vládneho návrhu zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 215/1995 Z.z. o geodézii a kartografii dňa 12. 9. 1995 (ďalej iba nový zákon o geodézii a kartografii) [2].

2 Nový zákon o geodézii a kartografii

Skutočnosť, že doterajší zákon o geodézii a kartografii [3] bol v účinnosti od roku 1971, signalizovala značné zásahy aj do samej podstaty nového zákona, ak nový zákon chcel byť v období pokračujúceho rozvoja trhového mechanizmu účinným nástrojom na reguláciu spoločenských vzťahov demokratického právneho štátu v oblasti geodézie, kartografie a katastra. Základným cieľom novej právnej úpravy bolo najmä znížiť administratívne prekážky pri udeľovaní súhlasov na výkon geodetických a kartografických činností, zvýšiť stupeň

zhodnotenia výsledkov geodetických a kartografických činností súvisiacich s tvorbou o.i. základných štátnych mapových diel a vytvoriť predpoklady na spoločensky žiaduce využitie výsledkov geodetických a kartografických činností vo všeobecnosti. Zákon rešpektuje požiadavky novej ekonomickej situácie, keď prispieva k zvýšeniu vypovedacej schopnosti výsledkov geodetických a kartografických činností okrem iného aj tým, že zvyšuje operatívnosť poskytovania výsledkov, ktoré sú dokumentované v štátnej dokumentácii. S prihliadnutím na potreby a záujmy štátu na úseku geodézie a kartografie nová právna úprava podmieňuje vykonávanie geodetických a kartografických činností odborným vzdelaním. Zároveň nový zákon určuje vybrané geodetické a kartografické činnosti, ktoré môže overovať iba tá fyzická osoba, ktorá má na to osobitnú spôsobilosť a oprávnenie udelené podľa osobitného zákona. Zákon ustanovuje povinnosti fyzických a právnických osôb pri vykonávaní geodetických a kartografických činností.

3 Najvýznamnejšie rozdiely nového zákona o geodézii a kartografii v porovnaní s doterajším zákonom

3.1 Nový zákon o geodézii a kartografii upravuje práva a povinnosti fyzických a právnických osôb, ako aj orgánov štátnej správy na vykonávanie geodetických a kartografických činností. Je samozrejme, že v záujme predchádzania prípadných diskusií o obsahu termínu **geodetické a kartografické činnosti**, je tento okruh činností v zákone zadaný úplným vymenovaním komponentov. Vzhľadom na jednoznačnosť pojmov z terminologického hľadiska a vzhľadom na zmeny v obsahu vybraných termínov oproti doterajšiemu stavu, bolo treba novo vymedziť najvýznamnejšie odborné termíny. V porovnaní s doterajším zákonom nový zákon priamo obsahuje súpis týchto termínov s ich definíciami.

3.2 Nový zákon o geodézii a kartografii ustanovuje, ktoré štátne orgány a iné právnické osoby plnia úlohy štátu na úseku geodézie a kartografie. Menovite sú uvedené úlohy a kompetencie Úradu geodézie, kartografie a katastra Slovenskej republiky (UGKK SR), ním riadených katastrálnych úradov v rozsahu, ktorý prekračuje ich kompetencie stanovené katastrálnym zákonom [4], Ministerstva obrany Slovenskej republiky (SR), Ministerstva dopravy, pošt a telekomunikácií SR, Ministerstva pôdohospodárstva SR, Ministerstva životného prostredia SR a Ministerstva vnútra SR. UGKK SR, ako ústredný orgán štátnej správy, ktorého pôsobnosť je na tomto úseku ťažisková, môže v rámci schváleného rozpočtu kapitoly UGKK SR na príslušné roky zriaďovať vo forme rozpočtových alebo príspevkových organizácií právnické osoby na zabezpečovanie geodetických a kartografických činností. Katastrálne úrady ako orgány miestnej štátnej správy plnia úlohy súvisiace so zabezpečením úloh štátu pri vykonávaní nielen geodetických, ale aj kartografických činností. Uvedené ústredné orgány štátnej správy majú pôsobnosť na úseku geodézie a kartografie ustanovenú tak, aby organicky dopĺňala ich pôsobnosť ustanovenú osobitnými zákonmi.

3.3 Geodetické a kartografické činnosti sú vykonávané právnickými osobami spomenutých ústredných orgánov štátnej správy a okrem nich aj ďalšími právnickými a fyzickými osobami. Všeobecný záujem na presnosti údajov, vysokej odbornosti, spoľahlivosti a ochrane odberateľa vyžaduje, aby geodetické a kartografické činnosti vykonávali iba odborníci, ktorí preukázali požadovanú odbornú úroveň. Spôsobilosť vykonávať geodetické a kartografické činnosti má fyzická osoba s úplným vysokoškolským vzdelaním v odbore geodézie a kartografie, alebo s úplným stredným geodetickým a kartografickým vzdelaním. Právnická osoba získa takúto spôsobilosť, ak ustanoví zodpovedného zástupcu, ktorý spĺňa tieto podmienky. Vykonávanie geodetických a kartografických činností je živnosťou podľa zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov. Katastrálne úrady a právnické osoby zriadené UGKK SR dokumentujú a archivujú výsledky geodetických a kartografických činností a poskytujú ich na ďalšie využitie. Zákon ustanovuje 90-dňovú po-riadkovú lehotu na poskytnutie výsledkov geodetických a kartografických činností ich tvorcami - právnickými a fyzickými osobami. Štátna dokumentá-

cia je vedená v záväzných geodetických systémoch a lokalizačných štandardoch. Informácie zo štátnej dokumentácie spravovanej právnickými osobami zriadenými ÚGKK SR na zabezpečenie geodetických a kartografických činností sa poskytujú za odplatu podľa zákona č. 526/1990 Zb. o cenách. Táto povinnosť odplaty sa nevzťahuje na osoby oslobodené od platenia správnych poplatkov. Za poskytnutie informácií zo štátnej dokumentácie vedenej podľa katastrálneho zákona [4] sa vyberajú správne poplatky podľa zákona Národnej rady SR č. 145/1995 Z.z. o správnych poplatkoch a čiastočne aj odplata podľa spomenutého zákona o cenách. Zákon ustanovuje povinnosti subjektov vykonávajúcich geodetické a kartografické činnosti a lehoty ich plnenia.

3.4 Jednotné a záväzné používanie názvu štátu, názvov okresov, názvov miest, obcí, častí obcí, ulíc a verejných priestranstiev zabezpečuje právna úprava. Existuje rozsiahla množina geografických objektov (doliny, vrchy, potoky, útvary horizontálneho i vertikálneho členenia zemskeho povrchu, objekty vytvorené antropogénnou činnosťou a i.), ktorých názvy nie sú doteraz všeobecne záväzné. Problematikou štandardizácie geografického názvoslovnia a reguláciou následného používania štandardizovaných geografických názvov v domácich a medzinárodných podmienkach sa zaoberajú aj konferencie Organizácie spojených národov, ktoré o.i. odporúčajú kreovať národné názvoslovné authority, určiť záväzné štandardizované podoby geografických názvov a primerane ich zverejniť [5, 6, 7]. Na zabezpečenie tejto úlohy sú na ÚGKK SR, na Geodetickom a kartografickom ústave Bratislava a aj na katastrálnych úradoch už od roka 1971 vytvorené organizačné predpoklady v rozsahu potrebnom na produkciu kartografických diel. Zriadená je názvoslovná komisia s celorepublikovou pôsobnosťou a názvoslovné zbory s pôsobnosťou okresnou a uzatvorené sú dohody o súčinnosti pri samotnom procese štandardizácie geografických názvov aj v etape používania štandardizovaných názvov medzi ÚGKK SR a Ministerstvom vnútra SR, Ministerstvom pôdohospodárstva SR, Ministerstvom životného prostredia SR a Slovenskou akadémiou vied. Prijatým zákonom sa zrealizovalo vyše 20-ročné úsilie o zákonnú reguláciu všeobecnej záväznosti používania štandardizovaných názvov, ktorá doteraz absentovala. Okrem iného sa tým naplňa aj séria odporúčaní Konferencií OSN o štandardizácii geografických názvov. Zákon ustanovuje záväznosť používania štandardizovaných názvov geografických objektov z územia Slovenska, štandardizovaných slovenských vžitých podôb názvov sídelných a nesídelných geografických objektov z územia mimo Slovenskej republiky, štandardizovaných názvov mimozemských objektov a spôsob prepisu do latinky názvov geografických objektov z územia mimo Slovenskej republiky z krajín používajúcich nelatinkové abecedy a nelatinkové systémy písma. V zákone je ustanovený rozsah záväznosti štandardizovaných geografických názvov: pre vydavateľov kartografických diel, pre používanie v tlači a iných prostriedkoch masovej komunikácie a v úradnej činnosti štátnych orgánov a obcí. Zákon ustanovuje sankcie za porušenie časti predmetnej regulácie použitia štandardizovaných geografických názvov.

3.5 Úplne nové riešenie oproti stavu v doterajšom zákone predstavuje samostatná časť nového zákona o geodézii a kartografii, ktorá je venovaná automatizovanému informačnému systému geodézie, kartografie a katastra (AISGKK) [8]. AISGKK obsahuje tri zložky: informačný systém geodetických bodových polí, informačný systém katastra nehnuteľností a základnú bázu údajov geografického informačného systému. AISGKK, ktorý je definovaný ako súčasť štátneho informačného systému, má v zákone ustanovené správcovstvo a to katastrálnymi úradmi a na centrálnej úrovni právnickou osobou zriadenou ÚGKK SR. Budovanie informačného systému o nehnuteľnostiach je určené Národným programom informatizácie Slovenskej republiky schváleným uznesením vlády Slovenskej republiky č. 506/1993. Kreovaním AISGKK na úrovni zákona sa zabezpečuje medziodvetvová komunikačná a informačná štruktúra.

3.6 V novom zákone o geodézii a kartografii [2] je aj časť venovaná sankciám. Ustanovené sú priestupky proti poriadku na úseku geodézie a kartografie, ktorých sa môže

dopustí fyzická osoba a aj jednotlivé prípady porušenia poriadku právnickými osobami na tomto úseku ako výraz spoločenskej nevyhnutnosti vyžadovanej poriadkom v štátnej správe. Zákon určuje katastrálnemu úradu prerokovať priestupok ako aj procesnú stránku vybavovania priestupkov resp. porušení poriadku. Zákonom je ustanovená výška pokút, ktorú za tieto administratívne delikty môže uložiť katastrálny úrad a to vo vybraných prípadoch až do výšky 100 000 Sk. Špecifikované sú aj lehoty, v ktorých možno pokutu uložiť. Inštitútom ukladania pokút fyzickým a právnickým osobám, ktoré si nebudú plniť svoje povinnosti vyplývajúce zo zákona, sa predpokladá zvýšenie efektívnosti právnej úpravy.

3.7 ÚGKK SR všeobecne záväzným právnym predpisom podrobnejšie upraví materiu regulovanú novým zákonom o geodézii a kartografii. Samostatnou vyhláškou Ministerstvo obrany SR podrobnejšie upraví vykonávanie geodetických a kartografických činností pre potreby obrany štátu.

Zákon nadobudol účinnosť 1. januára 1996.

4 Záver

Nový zákon o geodézii a kartografii vytvoril podmienky riadneho fungovania subjektov aj na úseku kartografie. Prijatím zákona v parlamente sa potvrdilo, že spracovanie najprv zásad zákona a v ďalšom postupe opakované pripomienkové konanie či už vnútrorezortné ale aj mimorezortné, prispieva k zvýšeniu kvality zákona.

LITERATÚRA

- [1] HORŇANSKÝ, I.: Rozpracovanie Programového vyhlásenia vlády Slovenskej republiky z júla 1990 v podmienkach SÚGK. Geodetický a kartografický obzor, 36(78), 1990, č. 121, s. 297-300.
- [2] Zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 215/1995 Z.z. o geodézii a kartografii.
- [3] Zákon č. 46/1971 o geodézii a kartografii v znení zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 132/1994 Z.z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon).
- [4] Zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 162/1995 Z.z. o katastri nehnuteľností a o zápise vlastníckych a iných práv k nehnuteľnostiam (katastrálny zákon).
- [5] FIČOR, D.: Štandardizácia geografického názvoslovia. Geodetický a kartografický obzor, ročník 35/77, 1989, č. 1, s. 2-9.
- [6] HORŇANSKÝ, I.: Šiesta konferencia OSN o štandardizácii geografických názvov. Geodetický a kartografický obzor, 39/81, 1993, č. 2, s. 40-41.
- [7] HORŇANSKÝ, I.: Skončenie štandardizácie geografických názvov zo Základnej mapy Slovenskej republiky 1:10 000. Geodetický a kartografický obzor, 41/83, 1995, č. 5, s. 92-94.
- [8] VOJTIČKO, O.: Koncepcia tvorby máp, budovanie základnej bázy údajov pre GIS a ich legislatívne prostredie. Geodetický a kartografický obzor, 41/83, 1995, č. 9, s. 175-178.

S u m m a r y

Cartography in Slovakia and the new surveying and mapping law

New surveying and mapping law of National Council of the Slovak Republic has a basic target to minimize administrative obstacles by giving of approvals for executing results of geodetic and cartographic works from the field of state interest.

The new law conducts rights and duties of private persons and companies as well as state administration offices while conducting surveying and cartographic works in order to increase evaluation of results of geodesy and cartography from the field of state interest.

Performing expert level of education is condition of conducting geodetic and cartographic works. New law arranges binding geodetic systems and localisation standards of state documentations. Standardization of geographic names as a process respecting recommendations of conferences UNO. Automated information system of geodesy, cartography and cadastre is defined as a part of state information system. Offences against order at department of surveying and mapping and sanctions against them are most important new part of a new law.